

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2012. május 9.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly- j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!**

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-l kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

Ha az egyszerű, rövid feladatok összpontszáma egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén**:

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyekben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négynél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négynél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés,**
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrál-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelési sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4–6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2–3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
--

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (pl.) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszzelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszzelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetéseknél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása
A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4–6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2–3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2–3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4–5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám **(3 és 4)** segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot! Ha ez az összpontszám**
 - **egész szám, akkor nincs teendő;**
 - **törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont).**

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Görög háborúk (Elemenként 0,5 pont, összesen 5 pont.)**A)**

- a) Thermopülai (-szoros)
- b) Kr.e. 480
- c) Leonidasz *(Elfogadható még: Leonidász.)*

B)

- d) Kr.e. 431
- e) Kr.e. 404
- f) Periklész
- g) Spárta *(vagy peloponnészoszi szövetség)*

C)

- h) Marathón
- i) Kr.e. 490
- j) Miltiadész *(Elfogadható még: Miltiadész.)*

2. Oszmán Birodalom (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)**A)**

- a) szpáhi
- b) szolgálati birtokkal rendelkező, lovas katona *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, de a meghatározás két elemét tartalmaznia kell.)*

B)

- c) janicsár
- d) (részben) keresztény gyermekekből nevelt, a szultáni testőrséget alkotó, gyalogos, zsoldos *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, de a meghatározás négy eleméből kettőt tartalmaznia kell.)*

C)

- e) kalifa
- f) a muzulmán vallás feje vagy a próféta utóda *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

3. Huszitizmus (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

husziták	A, D, E, G, H
husziták ellenfelei	B, C, F

4. Harmincéves háború (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)**a)**

- A) Párizs *(Elfogadható még: Versailles.)*
- B) Erdély(i) Fejedelemség
- C) Prága
- D) Dánia / Dán Királyság

b)

Meghatározások betűjele	Helyszín sorszáma a térképen
A)	1.
B)	7.
C)	3.
D)	5.

5. Erdélyi Fejedelemség (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

	Állítások	igaz	hamis
a)	Az erdélyi három rendi nemzet nagyjából megfeleltethető a három nyelvi csoportnak.		x
b)	Az erdélyi három rendi nemzet – a térképek alapján – nagyjából megfeleltethető három vallási közösségnek.	x	
c)	A Részek lakossága zömében katolikus vallású volt.		x
d)	Az erdélyi szászok anyanyelvük miatt a reformáció svájci irányzatát követték.		x
e)	Az erdélyi városoknak a dél-erdélyi szász székeken kívül is volt német nyelvű lakossága.	x	
f)	A görögkeleti felekezet létszáma a román bevándorlással dinamikusan növekedett a Fejedelemségben.	x	
g)	Erdélyben csak katolikus, evangélikus, református és görögkeleti vallásúak éltek.		x
h)	A románok kezdetben a Kárpátokban telepedtek le.	x	

6. Második ipari forradalom (Elemenként 0,5 pont, összesen 2 pont.)

a)

Pl. autógyártás megindulása *vagy* (közúti) közlekedés felgyorsulása.

b)

Pl. telefonhálózat kiépítése *vagy* a telefonhálózat gyorsítja a kommunikációt.

c)

Pl. egyszerűbbé / olcsóbbá / termelékenyebbé teszi az acélgyártást *vagy* gépgyártás fejlődése *vagy* acélszerkezetes építkezés megjelenése.

d)

Pl. megnöveli az izzók élettartamát *vagy* olcsóbbá teszi a villanyvilágítást *vagy* elterjed a villanyvilágítás a gyárakban/lakásokban.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, illetve más, releváns válasz is elfogadható, amennyiben az a találmány egy további jelentőségét fogalmazza meg.)

7. Nemzeti eszme (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

a) szlovák (Elfogadható még a ruszin/rutén.)

b) magyar

c) szlovák

d) magyar

e) horvát

f) román

g) szlovák

h) román

(Elfogadható még a nemzetiségnek a korban [XVIII–XIX. század] közhasználatú neve.)

8. Világgazdasági válság (Összesen 4 pont.)

- a) az állami kiadások megnövelése *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
- b) közmunkaprogram (Polgári Tartalék Hadtest) vagy Tennessee-völgy rekonstrukciója vagy farmerek kárpótlása *(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, illetve más releváns és közgazdaságilag helyes válasz is elfogadható.)* (Elemenként 0,5 pont.)
- c) a piac bővülése vagy a foglalkoztatás bővülése *(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, ill. más releváns és közgazdaságilag helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)
- d) költségvetési hiány vagy állami eladósodás vagy infláció *(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, ill. más közgazdaságilag helyes, releváns válasz is elfogadható.)* (1 pont)

9. Magyarország a második világháborúban (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Magyar esemény	Nemzetközi esemény sorszáma
a) Teleki Pál miniszterelnök öngyilkossága	8.
b) a budapesti zsidók deportálásának leállítása	4.
c) Kárpátalja magyar megszállása	1.
d) Kassa bombázása	7.
e) a második bécsi döntés	5.
f) a doni katasztrófa	3.

10. Magyarország demográfiája (Összesen 5 pont.)

- a) (Elemenként 0,5 pont.)
- a háború után nőtt a születések száma / megnőtt a természetes szaporulat vagy a csehszlovák–magyar lakosságcsere egyezményhez képest az áttelepített magyarok száma magasabb volt
 - az újra elcsatolt területekről sokan menekültek Magyarországra
- b) (Elemenként 1 pont.)
- a németek kitelepítése
 - a csehszlovák–magyar lakosságcsere
- c) (1 pont)
a holokauszt/holocaust
- d) (1 pont)
Romsics az akkori, nagyobb országterület emberveszteségét adja meg, a feladat pedig a trianoni országterületét.
(A válaszok más megfogalmazásban és a feladatrészekben belül fordított sorrendben is elfogadhatók.)

11. Az európai integráció (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) 2. b) 3. c) 3. d) 1. e) 2. f) 2.

12. Mai magyar demokrácia (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) konstruktív bizalmatlanság(i indítvány)
- b) népszavazás (vagy referendum)
- c) ombudsman vagy országgyűlési biztos *(Elfogadható még: alapvető jogok biztosa)*
- d) választójog
- e) Alkotmánybíróság
- f) (helyi vagy települési) önkormányzat(ok) vagy polgármester(i hivatal)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Skolasztika

(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a skolasztika jellemzőit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a skolasztika összeegyeztette a keresztény hitet a tudományos gondolkodással).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a skolasztika a virágzó / érett középkori (Nyugat-) Európára jellemző.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T Használja a következő általános fogalmakat és a téma szakkifejezéseit: pl. filozófia, keresztény, tudomány, egyház, egyetem, skolasztika.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Összegzi Aquinói Tamás szövegének tartalmát (Isten létének bizonyítása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a keresztény világnézet egyik alapvető kérdése, értékeli a kérdésfelvetés bátorságát, a hit / Isten létének kérdésére logikai magyarázatot keres); T Rögzíti a szöveg valamely lényegi jellemzőjét (pl. érvek és ellenérvek rendszere, elméleti logikai levezetés, kérdés és válaszok rendszere), és érdemi megállapítást tesz a szöveg tudományosságáról (pl. Arisztotelész hatása, tudományos érvek a hit szolgálatában).	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a skolasztika főbb jellemzőit, valamint feltárja hatását a tudományos fejlődésre. T Rögzíti, hogy a skolasztika a középkori nyugati kereszténység filozófiája, és megállapítja, hogy összeegyeztette az antik természettudományt (és logikát) a keresztény teológiával vagy bemutatja Aquinói Tamást (pl. domonkos-rendi szerzetes), és utal jelentőségére. T Rögzíti, hogy Aquinói Tamás / a skolasztika megkülönböztette a hitbéli és a tudományos igazságot, és lényegi megállapítást tesz a viszonyukat illetően (pl. a hitbéli igazság magasabb rendű, a két igazság sosem állhat ellentétben egymással, a tudományos igazság ésszel felfogható – a hitbéli elfogadásához viszont akarat is kell). T Rögzíti, hogy a skolasztika lehetővé tette a tudományok szabadabb művelését, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. egyetemek alapítása, antik szerzők újrafelfedezése).	0–8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

14. Angol rendi monarchia**(hosszú)**

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően az angol rendi monarchia kialakulását és működését ismerteti és elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be az angol rendi csoportokat. Az elemzés feltárja a rendi kiváltságok rendszerét, a rendi gyűlés szerkezetét, illetve az uralkodó és a rendek közti hatalommegosztást. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a Magna Charta-t 1215-ben adták ki, és a rendi monarchia ezt követően alakult ki Angliában.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T Használja az általános történelmi fogalmakat: pl. középkor, társadalom, állam, adó, törvény. T Használja a téma szakkifejezéseit: pl. kiváltság, rend, egyház, lovag, grófság, nemes, polgár, város, parlament.	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a Magna Charta legalább két tartalmi elemét (pl. adószedés csak a királyi tanács jóváhagyásával, esküdtbíráskodás, egyházi kiváltságok megerősítése, városi kiváltságok megerősítése, királyi tanács összehívásának szabályozása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezek a rendi kiváltságok alapjai, az egyház, a nemesség és a polgárság lesz a három kiváltságos rendi csoport, ennek nyomán hívják össze a parlamentet, ezeket később a királyok nem tartják be). T Rögzíti a Magna Charta 61. paragrafusának tartalmát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt nevezik ellenállási záradéknak, ez szolgált biztosítékkal a király együttműködésére). T Rögzíti a XIII. századi kép szereplőit (pap, lovag / nemes, paraszt / közrendű), és valamilyen lényegi összefüggést állapít meg a témával kapcsolatban (pl. a középkori „három rend” volt a kiváltságos rendi csoportok előképe, a közrendűek közül valójában csak a városi polgárság szerveződött kiváltságos renddé). T Rögzíti, hogy I. Edward uralkodása idején / a XIII. század végén már működött az angol parlament, és megállapítja ennek valamely lényegi jellemzőjét (pl. kétkamarás intézmény, a király hívja össze és vezeti, adókat szavaz meg, törvényeket hoz, ez Európa első parlamentje).	0–10 [nem adható: 1 és 6]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja az angol rendiség kialakulását, a rendi monarchia létrejöttét, és bemutatja működését. T Megnevezi az angol rendi csoportokat: (fő- és alsó)papság, (fő- és köz)nemesség, polgárság, és megállapítja főbb kiváltságaikat (a következők közül legalább kettőt: személyi szabadság, tulajdonjog, önálló igazságszolgáltatás, adózási kiválság, politikai részvétel). T Rögzíti az angol rendi monarchia kialakulásának fontos lépéseit (Magna Charta, nemesi lázadás, rendszeres parlament), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a rendek célja a királyi önkény visszaszorítása, a király kénytelen kiegyezni a társadalom befolyásos csoportjaival, a rendi kiváltságlevél / a rendi gyűlés mintául szolgál más országoknak). T Rögzíti, hogy az angol parlament kétkamarás, és megállapítja a részvétel módját (főpapság és főnemesség személyesen; köznemesség / lovagok grófságokként, polgárok városokként követek útján) <i>vagy</i> megnevezi az angol parlament jogköreit (adómegszavazás, törvényhozás). T Meghatározza a rendi monarchia fogalmát (pl. a király és a rendek együttműködésén alapuló kormányzati forma), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. növekednek a királyi bevételek, visszaszorulnak a feudális belharcok <i>vagy</i> a király a rendek között egyensúlyozva politizál). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését. <i>Ugyanaz a válaszlelem nem fogadható el az eseményeket alakító tényezők feltárásánál, és a források használatánál is.</i>	0–12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

15. Afrika gyarmatosítása

(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően Afrika brit gyarmatosítását mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. észak-déli terjeszkedési kísérlet, konfliktusok a francia és német törekvések miatt).	0–4

Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy Afrika gyarmatosítására jórészt a XIX. század végén (utolsó harmadában) került sor, és megemlíti a téma valamelyik térbeli összetevőjét (pl. brit észak-déli törekvések, az alábbi konfliktushelyszínek valamelyike: Dél-Afrika / Fokföld, Egyiptom / Szuez, Szudán / Fashoda)	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T Használja a következő általános fogalmakat és a téma szakkifejezéseit: pl. gyarmatbirodalom, piac, imperializmus, ipari forradalom.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a brit karikatúra valamelyik lényegi elemét (pl. a britek Afrikát gyarmatosították), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Afrikát az észak-déli tengely mentén akarták gyarmatosítani, a gyarmatosítás a XIX. század végén gyors ütemű volt). T Rögzíti a brit propaganda-kép valamelyik lényegi elemét (pl. Dél-Afrikában a búr telepesek és a brit gyarmatosítók közti konfliktust béke zárja le), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Nagy-Britannia győzelmet aratott, a kép azt sugallja, hogy a konfliktus után a búrok egyenrangúak lettek a britekkel).	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja Afrika brit gyarmatosítását, és feltárja a gyarmatosítók törekvéseit és konfliktusait. T Rögzíti, hogy a britek Afrikában a XIX. század végén hatalmas gyarmatbirodalmat építettek ki, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az iparosodás miatt nyersanyagra és piacra volt szükségük, a kor hatalmi mércéje a gyarmattartás volt, a gyarmatbirodalmak kiépítését nevezzük imperializmusnak, Afrika felosztása inkább presztízskérdés volt, Afrika gyarmatosítása jóval később történt, mint Amerikáé és Ázsiáé, Afrikában nem léteztek fejlett államok a gyarmatosítás előtt). T Rögzíti a brit gyarmati törekvések földrajzi dimenzióit, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Fokváros-Kairó-vasút terve, dél-afrikai arany- és gyémántbányák ellenőrzése, Szezi-csatorna ellenőrzése stb.). T Rögzíti valamelyik nagyhatalmi konfliktust (pl. angol-francia, angol-német, angol-búr), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Szudán angol kézben marad / az itteni megegyezés lett az antant alapja, Német Kelet-Afrika kettévágja a brit gyarmatbirodalmat / Kongó a semleges Belgiumé lesz, Németország a búrokat támogatta).	0–8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

16. Párizs környéki békék**(hosszú)**

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a Párizs környéki békéket ismerteti és elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be a békeszerződések rendelkezéseit. Az elemzés feltárja, hogy a nemzeti önrendelkezés helyett valójában a hatalmi érdekek és ellentétek határozták meg a békeszerződések tartalmát. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy a béketárgyalások 1919-ben zajlottak <i>vagy</i> a békeszerződéseket Párizs környéki kastélyokban írták alá 1919-ben és az azt követő években. Tisztában van a határváltozások földrajzi dimenzióival.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T Használja az általános történelmi fogalmakat: pl. állam, nemzet, határ, háború, béke, hadsereg. T Használja a téma szakkifejezéseit: pl. gyarmat, nemzetállam, központi hatalmak, jóvátétel, hadkötelezettség.	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti Wilson pontjainak valamelyik általános elemét (pl. általános leszerelés, kereskedelem és hajózás szabadsága, titkos diplomácia megszüntetése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. háború nélküli világ megteremtésének kísérlete, a gazdasági protekcionizmus ellenzése, igazságos békekötés lehetősége, elveinek megvalósíthatósága többnyire illúzió volt). T Rögzíti Wilson pontjainak valamelyik konkrét, területi elemét (pl. Olaszország területi igényeinek kielégítése, Lengyelország létrehozása, a Monarchia és az Oszmán Birodalom nemzeteinek önrendelkezése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. utalás az olasz irredenta törekvésekre, utalás a lengyel-orosz konfliktusra <i>vagy</i> utalás az eltérő értelmezésre). T Rögzíti, hogy Franciaország támogatta a román területi követeléseket, és megállapítja ennek valamely okát vagy következményét (pl. Románia megszerezte Erdélyt és a Kelet-Tiszántúlt, Franciaország a közép-európai régió feletti befolyásra törekedett, az elvileg nemzetileg homogén utódállamok is többnemzetiségűek lettek). T Rögzíti a cseh területi követeléseket (pl. cseh tartományok, Felvidék, a szláv korridor), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Monarchia nemzetiségi vezetői már nem autonómiát, hanem függetlenséget akartak, a kis nemzetek igényei egymással is ellentétben álltak, Masaryk Ausztria és Magyarország meggyengítésére és elszigetelésére törekedett).	0–10 [nem adható: 1 és 6]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a Párizs környéki békék rendelkezéseit, és feltárja azok okait és következményeit. T Rögzíti, hogy a Párizs környéki békék az első világháborút a győztes antant-hatalmak diktátumaként zárták le, és megállapítja, hogy elsősorban a francia és brit érdekeket tükrözték <i>vagy</i> utal a brit és francia érdekellentétekre (Franciaország célja Németország teljes meggyengítése, Nagy-Britannia célja a francia törekvések mérséklése). T Rögzíti, hogy a békeszerződések megtiltották az általános hadkötelezettséget a legyőzött államokban <i>vagy</i> jóvátétel fizetésére kötelezték a legyőzött államokat, és megállapítja ennek valamely okát <i>vagy</i> következményét (pl. Franciaország félelme a német visszavágástól, a jóvátételi kérdés elhúzódó konfliktust eredményez, az USA tiltakozik ez ellen). T Rögzíti, hogy a győztesek a nemzeti önrendelkezés elvére hivatkoztak a határmódosításoknál, és példákkal igazolja, hogy ez csak részben valósult meg (pl. Anschluss tilalma, magyarság harmada a határokon túlra került, soknemzetiségű Csehszlovákia és Szerb-Horvát-Szlovén Királyság létrehozása). T Rögzít legalább kettőt a jelentősebb határmódosulások közül (pl. Elzász-Lotaringia visszacsatolása, Saar-vidék francia igazgatás alá helyezése, Lengyelország határai, Olaszország megkapja Dél-Tirolt és Triesztet, trianoni határhúzás, Oszmán Birodalom felosztása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. német-francia viszály fennmarad, Lengyelország háborút vív keleti határainál, Olaszország elégedetlensége, Magyarország súlyos megcsonkítása). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelv-helyesség	A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

17. Társadalmi változások az államalapításkor**(rövid)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően az államalapítás során bekövetkezett társadalmi változásokat mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. átmenet a régi szabad / szolga megkülönböztetés, és feudális típusú / alapú társadalom alakult ki).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy I. (Szent) István 997–1038 között volt Magyarország uralkodója, vagy a keresztény magyar királyság alapításának szimbolikus dátuma: 1000 / 1001.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T Használja a következő általános fogalmakat és a téma szakkifejezéseit: pl. várjobbágyok, ispán, törvény, feudális / feudalizmus, egyház, püspök, királyság.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti, hogy a szabadokra és a szolgákra más büntetési tételek vonatkoztak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szabad-szolga megkülönböztetés a törzsi társadalom maradványa). T Rögzíti, hogy a szabad népelemek között differenciálódás indult meg, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. más büntetési tételek vonatkoztak a különböző csoportokra, a büntetési tétel a vagyoni helyzettel volt összefüggésben).	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja az államalapítás során bekövetkezett társadalmi változásokat, és feltárja azok okát. T Rögzíti, hogy az államalapítás következtében Magyarországon is nyugati mintájú / kora-középkori / frank típusú / feudális társadalom alakult ki, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez Nyugat-Európához képest több száz éves késéssel történt, ez Géza és I. István tevékenységének köszönhető). T Rögzíti, hogy megindult a törzsi-nemzetségi társadalom felbomlása, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a közrendű szabadok lesüllyedésével jár, ez a földmagántulajdon kialakulásának következménye, kialakul a feudális jogviszony). T Rögzíti, hogy a társadalmi átalakulás a kereszténység felvételével járt együtt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. egybeesett az állam- és az egyházalapítás, új társadalmi réteggé jelent a papság, a társadalom életét a keresztény egyház szabályozta).	0–8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

18. Magyar nemesség kialakulása**(hosszú)**

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a magyar nemesség kialakulásának folyamatát ismerteti és elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be a nemesi kiváltságokat. Az elemzés feltárja, hogy milyen csoportokból milyen történelmi körülmények között alakult ki a magyar nemesség. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Világossá teszi, hogy a társadalmi folyamat a Magyar Királyság területén ment végbe a XIII–XIV. században. Rögzíti, hogy az Aranybullát 1222-ben, I. Lajos dekrétumait pedig 1351-ben adták ki.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T Használja az általános történelmi fogalmakat: pl. állam, társadalom, jog, kiváltság, igazságszolgáltatás. T Használja a téma szakkifejezéseit: pl. nemesi vármegye, várjobbágyság, királyság, Aranybulla, báró, nemes, ősiség, familiaritás, fő- és köznemes, országgyűlés, szerviensek.	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti az Aranybulla alapján a szerviensek kiváltságait (adómentesség, szabad birtokörökítés, csak védelmi kötelezettség), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. feltárja a bulla kiadásának okait, megállapítja, hogy ezek a későbbi nemesi kiváltságok alapjai, a kiváltságokat nyugati mintára adományozták, ezzel indult meg a renddé szerveződés). T Rögzíti az Aranybulla alapján a köznemesség alapjául szolgáló társadalmi rétegeket (szerviensek, várjobbágyságok), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szerviensek magánbirtokkal rendelkeznek, míg a várjobbágyságok alapvetően nem, a várjobbágyságok számára ez felemelkedést jelentett). T Rögzíti, hogy a Zala megyei szerviensek bíraskodási jogot szereztek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kialakul a szolgabíró tisztsége, ez a királyi vármegye válságát mutatja, ez a nemesi vármegye kialakulásának kezdete, ezzel igyekeznek biztosítani az Aranybullában foglaltak megvalósulását). T Rögzíti, hogy I. Lajos az Aranybulla megerősítésekor módosította a végrendelkezést, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. definiálja az ősiség fogalmát, utal az intézkedés lehetséges okaira, megszűnik az örökölt birtok feletti szabad végrendelkezés joga, erősödik a királyi kincstár joga) vagy rögzíti a nemesek jogi egyenlőségének kimondását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a valóságban ez erős vagyoni tagolódást takart, a familiaritás viszonyai között ez jogi fikció maradt, ezt a fő- és köznemesség egyenlőségeként fogják értelmezni).	0–10 [nem adható: 1 és 6]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a nemesség kialakulásának folyamatát, és a nemesi kiváltságokat. T Rögzíti, hogy a főnemesség az ispánok / előkelők / bárók rétegéből alakult ki, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. feltárja a nagybirtok kialakulásának folyamatát). T Rögzíti, hogy a servienseket a XIII. században nemeseknek kezdik nevezni, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez az elnevezés addig a bárókat illette, ez a bárók és a köznemesség jogi egyenlőségére utal) vagy bemutatja a nemesség belső tagolódását fő- és köznemességre, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. birtokméret különbözősége, eltérő politikai tisztségek és rendi intézmények). T Rögzíti a rendi országgyűlés kezdeteit, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a fehérvári törvénynapból alakul ki, biztosítékot jelent az uralkodói hatalommal szemben, ez a renddé szerveződést mutatja, főrendek személyes, közrendek küldöttek útján való részvétele). T Bemutatja a familiaritás fogalmát (a familiáris nemes és egy bárói méltóságot viselő nagyúr függő viszonya), és feltárja annak alkotóelemeit (pl. nagybirtok igazgatása, szolgálat a bandériumokban, jogi védelem és juttatások az úrtól) vagy bemutatja a tartományúri hatalom kialakulását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. összefüggése a nagybirtok-rendszerrel, összefüggése a köznemesség és a polgárság renddé szerveződésének gyengeségével). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését. <i>Ugyanaz a válaszelem nem fogadható el az eseményeket alakító tényezők feltárásánál, és a források használatánál is.</i>	0–12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelv-helyesség	A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

19. Iparpolitika**(rövid)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően a dualizmus kori Magyarország iparpolitikáját mutatja be a gazdasági kiegyezés függvényében. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. közös birodalmi piac, állami támogatás az iparnak).	0–4

Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a dualizmus kora 1867-től 1918-ig tartott, és Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia része volt <i>vagy</i> utal arra, hogyan viszonyul Magyarország gazdasága a Monarchia egészéhez (pl. közös vámterület).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T Használja a következő általános fogalmakat és a téma szakkifejezéseit: pl. kiegyezés, állam, birodalom, ipar, gazdaság, (iparpártoló) törvény, ipari forradalom, szabad verseny, vámunió.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a gazdasági kiegyezés tartalmát (közös vámhatár és pénz, 10 évenként újratárgyalták és megerősítették), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. egységes birodalmi piac létrejött, az ellenzék a gazdasági függetlenség feladásaként értelmezte, grüндolási láz indult el Magyarországon). T Rögzíti az állami támogatás kedvezményezettjeit (Magyarországon nem létező vagy ritka ágazatok <i>vagy</i> konkrétan megnevezi a támogatott ágazatokat) <i>vagy</i> az állami támogatás formáját (pl. adókedvezmény), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. hazai termeléssel kiváltható az import, az állami támogatás ellensúlyozta a versenyhátrányt).	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a kor iparpolitikáját, és feltárja hátterét. T Rögzíti, hogy a kor gazdasági kerete a közös birodalmi piac (közös vámterület és valuta), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. hatalmas piacot biztosít a magyar termékeknek, kiteszi a magyar ipart az osztrák versenynek, megóvjá a magyar gazdaságot a külföldi versenytől). T Rögzíti, hogy a magyar kormányok feladatuknak tekintették az ipar fejlesztését, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt a politikai kiegyezés tette lehetővé, kompenzálni akarták a közös piac hátrányait, cél volt a legmodernebb technika átvétele, az erős gazdaságban látták a politikai önállóság alapját). T Rögzíti, hogy a korszakban Magyarország ipara gyors ütemben zárkózott fel, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarországon a két ipari forradalom egyszerre bontakozott ki) <i>vagy</i> érvelését valamely a korszakból vett konkrét példával támasztja alá (pl. valamely nehézipari üzem vagy ágazat fejlődése, a vasútépítés állami támogatása, jelentős magyar technikai találmányok és felhasználásuk).	0–8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

20. Magyarország újranepezülése**(hosszú)**

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően Magyarország újranepezülését ismerteti és elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be a népességnövekedés forrásait. Az elemzés feltárja a népességnövekedés következményeit. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a folyamat a török kiűzése után, a XVIII. században ment végbe, és említi legalább két térbeli összetevőjét (pl. néptelenebb hódoltsági területek, bevándorlókat kibocsátó területek, egyes népcsoportok területi elhelyezkedése).	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T Használja az általános történelmi fogalmakat: pl. állam, társadalom, adó, nemzetiség, népesség. T Használja a téma szakkifejezéseit: pl. hódoltság, betelepítés, betelepülés, népsűrűség.	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a kép valamely lényeges elemét (pl. egyházi vezetés, katonai vereség utáni menekülés), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a görögkeleti / ortodox egyház szerepe, a szerbek a török fenyegetés elől menekültek Magyarországra). T Rögzíti Károlyi Sándor kérvényének valamely lényegi elemét (pl. svábok betelepítését kérvényezi, a cél az adózók számának növelése, cél a katolikus vallás erősítése is, adózás és katonáskodás alóli mentességet kér), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a földbirtokosok érdeke is a betelepítés, a délnémet és rajnai tartományokból származnak a bevándorlók, a protestantizmus összefonódott a függetlenségi mozgalmakkal). T Rögzíti Tessedik leírásának valamely lényegi elemét (pl. német, szláv és román bevándorlók, Magyarországon belüli vándorlás, vallási türelem, óriási népességnövekedés, a hódoltság annak idején elnéptelenedett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. szerb és román bevándorlás az Oszmán Birodalomból, a korszakban a vallási hovatartozás a meghatározó, kiegyenlítődik az országon belüli népsűrűség-különbség). T Rögzít néhány népességi adatot a táblázatból, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Európa népessége dinamikus növekedett, Magyarország népessége a török korszakban szinte nem nőtt, a XVIII. században Magyarország népessége robbanásszerűen növekedett).	0–10 [nem adható: 1 és 6]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja az újraneépülés folyamatát, és feltárja forrásait, valamint következményeit. T Rögzíti, hogy a török hódoltság kora / a török kiűzéséért vívott háború jelentős népességvesztéssel járt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. egyenlőtlen népsűrűség / hódoltsági területek elnéptelenedése). T Rögzíti az újraneépülés három forrását (belső vándorlás, szervezett betelepítés, spontán bevándorlás), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a belső vándorlásban elsősorban magyarok, szlovákok, románok és horvátok vettek részt, szervezeten kívül katolikus németeket telepítettek be, spontán módon elsősorban szerbek és románok vándoroltak be). T Rögzíti a XVIII. század végére bekövetkezett óriási népességnövekedés tényét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. 1790-ben népszámlálást végeztek, az országon belül a népsűrűség egyenlőtlensége csökkent, a népességnövekedés gazdasági növekedést is eredményezett). T Rögzíti, hogy a folyamat eredményeképpen Magyarország többnyelvű / soknemzetiségű országgá vált, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyarság csak relatív többségben volt, a korszakban az önmeghatározás alapja még a kiváltság és a vallás volt, nemzeti konfliktusokra csak a XIX. században került sor). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését. <i>Ugyanaz a válaszelem nem fogadható el az eseményeket alakító tényezők feltárásánál, és a források használatánál is.</i>	0–12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelv-helyesség	A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

21. Szociális piacgazdaság**(rövid)**

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően az állam szerepét mutatja be a szociális piacgazdaság működésében. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. az állam szabályozó és újraelosztó szerepe, illetve az angolszász és a piacgazdasági modellt követő országok közti különbség).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a szociális piacgazdaság Magyarországon az 1989–90-es rendszerváltás után / a második világháború utáni Német Szövetségi Köztársaságban épült ki.	0–4 [nem adható: 1 és 3]

Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T Használja a következő általános fogalmakat és a téma szakkifejezéseit: pl. állam, gazdaság, piac, szabad verseny.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás alapján a szociális piacgazdaság valamely jellemzőjét (kiterjedt szociális ellátások, relatíve magas adóelvonási szint), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szociális piacgazdasági modellre az angolszász modellhez viszonyítva nagyobb állami szerepvállalás / kiterjedtebb társadalmi szolidaritás jellemző); T Összehasonlítja a táblázatból és a forrásból kiolvasható információkat (az Egyesült Királyság és Írország állami kiadásainak szintje alacsonyabb, mint Magyarországon, Ausztriában, illetve Németországban), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a táblázat és a szöveges forrás adatai igazolják egymást).	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja az állam szerepét a szociális piacgazdaság működésében, és feltárja egyes dimenzióit. T Rögzíti a szociális piacgazdaság fogalmát (az állam a gazdaság irányítását a piacnak engedi át, de törekszik az igazságosabb jövedelem- és vagyoneelosztásra), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állam beavatkozik a piaci folyamatokba); T Rögzíti, hogy a szociális piacgazdaság a második világháború utáni Német Szövetségi Köztársaságban valósult meg először (említheti Konrad Adenauer kancellár vagy Ludwig Erhard miniszter nevét), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kereszténydemokrata programot átvették később a szociáldemokraták is, kiteljesedéséhez köthető a háború utáni német gazdasági fellendülése, a rendszerváltozás után Magyarország is ezt a modellt követte, a modell megvalósítása Antall József miniszterelnök kormányprogramjában is szerepelt); T Rögzíti, hogy a szociális piacgazdaságban az állam jelentős újraelosztó szerepet tölt be, és megnevezi a politika valamely lényegi jellemzőjét (pl. nyugdíj-rendszer, egészségügyi rendszer, oktatási rendszer, szociális segélyek, családtámogatás, progresszív adóztatás, társadalmi szolidaritás) vagy rögzíti az állam szerepével kapcsolatos kételyeket / vitákat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Európa és Amerika összevetése, versenyképesség kérdése, előregedő társadalom problémája).	0–8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

22. 1956 nemzetközi háttere**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladat-megértés	A vizsgázó alapvetően az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc nemzetközi hátterét ismerteti és elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be a nagyhatalmak álláspontját és a párhuzamos nemzetközi eseményeket. Az elemzés feltárja, hogy a nyugati közvélemény szimpátiával követte az eseményeket. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a forradalom 1956. október 23-án tört ki, és a szabadságharcot november 4-én verték le a szovjet csapatok. Megállapítja, hogy a Szuezi-csatorna Egyiptomban van vagy Magyarország a szovjet érdekszféra része volt.	0–4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános fogalmakat és a témára vonatkozó szakkifejezéseket. T Használja az általános történelmi fogalmakat: pl. forradalom, háború, nagyhatalmak. T Használja a téma szakkifejezéseit: pl. hidegháború, fegyverkezési verseny, harmadik világ, enyhülési politika.	0–6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti Bohlen visszaemlékezésének valamelyik lényegi elemét (pl. az USA nem kötne katonai szövetséget Magyarországgal, a szovjet vezetőket nem nyugtatta meg az amerikai üzenet), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az USA nem kockáztatott háborút, az USA passzivitása ellentétes volt a felszabadítási retorikával, az USA Szuezi miatt együttműködésre törekedett, a Szovjetunió mégis a beavatkozás mellett döntött). T Rögzíti Bulganyin levelének valamelyik lényegi elemét (pl. atomtámadással fenyegeti Nagy-Britanniát, a Szovjetunió be akar avatkozni a szuezi válságba), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Nagy-Britannia megtámadta Egyiptomot, Egyiptom a Szovjetunió segítségét kérte, a Szovjetunió már rendelkezett rakétafegyverekkel). T Rögzíti a brit karikatúra valamelyik lényegi elemét (pl. Magyarországot „meggyilkolták”, a szovjet vezetők a „gyilkosok”, a Szuezi-csatornában akarják mosni kezeiket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Nyugat elítélte a szovjet agressziót, a szuezi válság elterelte a figyelmet a magyar eseményekről). T Rögzíti a holland karikatúra valamelyik lényegi elemét (pl. a nyugati országokat jelképező alakok, illetve az ENSZ csak szemlélők, a szovjet vezetők mint katonák, a pusztítás jelei), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nyugati közvélemény szimpátiája, a Nyugat nem avatkozott be, az ENSZ tehetetlennek bizonyult, a történeteket szovjet agressciónak tartották, a szovjetek igyekeztek belügynek feltüntetni a forradalom leverését).	0–10 [nem adható: 1 és 6]

Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó feltárja az 1956-os forradalom nemzetközi hátterét, és bemutatja a nagyhatalmak álláspontját, a nemzetközi eseményeket és a forradalom külföldi megítélését. T Rögzíti, hogy a magyar szabadságharcot szovjet katonai beavatkozás verte le, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Hruscsov félelme Magyarország elvesztésétől, viták a szovjet vezetésben a módszerről, hivatkozás a kommunistákat ért atrocitásokra, példa statuálásának szándéka). T Rögzíti, hogy az USA szovjet érdekszférának tekintette Magyarországot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az amerikai felszabadítási retorika megtévesztő volt, a Szabad Európa Rádió ezt nem tette nyilvánvalóvá, ez volt a hidegháború realitása, ez Európa kettéosztásából következett, az USA számára a szuezi válság volt fontosabb). T Rögzíti, hogy a szuezi válság elterelte a figyelmet a magyar forradalomról, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Szuezi-csatorna államosítása miatt Nagy-Britannia és Franciaország megtámadta Egyiptomot, ez a volt gyarmatosítók és gyarmat közti konfliktus volt, a Szovjetunió ezt kihasználta közel-keleti befolyás kiépítésére, az USA szövetségeseivel szemben Egyiptom pártját fogta, a konfliktust a két szuperhatalom kölcsönös visszafogottsága oldotta meg). T Rögzíti, hogy a nyugati közvélemény szimpátiával figyelte a magyar szabadságharcot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. menekültek befogadása, 1956 a legismertebb magyar történelmi esemény, a Szovjetunió lejárátódása) <i>vagy</i> rögzíti, hogy az ENSZ tárgyalta a magyar kérdést, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a BT szerkezete miatt tehetetlennek bizonyult, Nagy Imre reménykedett az ENSZ beavatkozásában) <i>vagy</i> rögzíti, hogy Hruscsov egyeztetett Titoval a katonai beavatkozás előtt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Hruscsov előzőleg kibékült Titoval, a kommunista vezetők aggódtak a magyar antikommunista fordulat miatt, Nagy Imrét alkalmatlannak tartották az események féken tartására). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését <i>Ugyanaz a válaszelem nem fogadható el az eseményeket alakító tényezők feltárásánál, és a források használatánál is.</i>	0–12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelv-helyesség	A vizsgázó fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A vizsgázó megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, adatok, grafikon) lelőhelyei:

3. feladat:

<http://hu.wikipedia.org>, <http://austria-lexikon.at>,
<http://www.paulfrasercollectibles.com>, <http://marmota-b.blogspot.com>

5. feladat:

Kaposi-Szabó-Száray: Feladatgyűjtemény az új történelem érettségihez
<http://mek.niif.hu>

6. feladat:

<http://en.wikipedia.org>, <http://sdt.sulinet.hu>, <http://mek.niif.hu>
<http://www.localhistory.scit.wlv.ac.uk>, <http://hu.wikipedia.org>

7. feladat:

<http://osszefogas.lapunk.hu>, <http://www.croatia-in-english.com>
<http://romanicablues.wordpress.com>, <http://upload.wikimedia.org>
<http://mult-kor.hu>

8. feladat:

<http://www.bearishnews.com>

14. feladat:

<http://biblio.alloprof.qc.ca>, <http://af.wikipedia.org>

15. feladat:

<http://v1.sahistory.org.za>, <http://newhistory.co.za>

20. feladat:

<http://en.wikipedia.org>

21. feladat:

European Communities, 2007

22. feladat:

<http://www.spartacus.schoolnet.co.uk>, <http://www.cvce.eu>